

Utsque piger dormies: usquequo de somno consurges? Pa-  
rum inquam dormies: modicum dormitabis. Paucillum manus  
conferes ut quiescas, & veniet tibi quasi cursor egestas tua:  
& mendicatus quasi vir armatus. Per agrum, vineamque  
pigeri ac stulti transire, est cujuslibet vitam negligentis inspi-  
cere, quam urtica vel spinæ replent: quia in corde negligentium  
prurientia terrena desideria, & punctiones pullulant vi-  
torum: juxta quod scriptum est: In desiderii est omnis otio-  
sus. Et maceria lapidum, in vinea vel agro stulti destructa  
jacet: cum cepta virtutum munimina, vel improbitate homi-  
num malorum deceptus: vel immundorum spirituum per-  
suasione callida quique negligens perdit.

COMMENTARIORUM BEDÆ  
Presbyteri in Parabolas Salomonis  
Liber tertius.

Caput XXV.

**H**æ quoque Parabola Salomonis, quas transfulerunt viri  
Ezechie Regis Juda. Hinc novo ordine loqui incipit:  
ut non sicut prius quali ad audientem verbum faciat, sed se-  
cum ipse quid ratio veritatis habeat disputando pertractet:  
in quibus tamen legens quilibet vel audiens quid appetere,  
quid cavere debeat, aperitissimè dinoscat. Quas quidem Pa-  
rabolas viri Ezechie transtulisse referuntur: quia fortassis ad  
ejus usque tempora, dispersæ habebantur à pluribus: prout  
ex ore sapientissimi regis semel dictas exceperant: sed per  
industriam illius collectæ in unum: & in hujus libelli  
sunt corpus insertæ. Notandum sanè: quia in his Para-  
bolis multo sunt plura, quam in cæteris per allegoriam  
dicta, ex collatione videlicet rerum, quæ figuris aptæ esse  
viderentur.

*Gloria Dei est calare verbum, & gloria regum investi-  
gare sermonem.* Gloria Domini est in carne apparentis huma-  
nitas suæ infirmitatem, magis quam divinitatis æternitatem  
mortalium oculis ostendere: & se potius operum miraculis  
ac mysticis locutionibus, quam apertis assertionibus ver-  
bum, id est, Dei Filium fateri. Unde multo sæpius in Evan-  
gelio filium se hominis, quam Filium Dei appellare consuevit.  
Et gloria fidelium ejusdiscipulorum, est diligenter ejus investi-  
gare sermonem, quo se Deum etiam ubi patenter non dicit,  
mysticè significat: quale est illud: Ego & Pater unum sumus:  
& cætera hujusmodi. Denique celans verbi æternitatem, &  
præterdens carnis infirmitatem, ait: Quem dicunt homines esse  
filium hominis? Cui rei eximius investigator ejus sermonis,  
quem antea sæpius audierat, respondit: Tu es Christus Filius  
Dei vivi. Nec parvam hac investigatione meruit gloriam: nam  
protinus audivit: Beatus es Simon Barjona, & cætera.

*Cælum sursum, & terra deorsum, & cor regum inscruta-  
bile.* Sicut altitudo cæli, & profunditas terræ conjici ab  
hominibus non potest, ita scientia Prophetarum & Apo-  
stolorum, qui arcana divinitatis Spiritu sancto revelan-  
te cognoverunt, nostre fragilitatis capacitatem transcendit.

*Aufer rubiginem de argento, & egredietur vas purissi-  
mum.* Aufer literæ superficiem de sacro eloquio, & invenies  
sensum purissimum sub vilitate literæ reconditum: & sub  
carnalium figuris ceremoniarum, spiritualia latuisse mysteria.

*Aufer impietatem de vultu regis: & firmabitur justitia  
thronus ejus.* Aufer impietatem persequendi Christianos de  
animo Sauli, vel alterius cujuslibet æmulatorum legis, &  
cum Christum prædicare cœperint, firmabitur justitia Cæthe-  
dræ doctrinæ eorum, quam prius ad ruinam suam impellebat  
impietas, quamdiu justitiæ Dei repugnantes, suam præpo-  
nere certabant. Iterum: Aufer impietatem de vultu regis,  
& firmabitur justitia thronus ejus. Qui enim præsumt populi:  
si volunt firmum esse solium suum, semper hilaritate & gra-  
tia plenos vultus exhibeant, ne per arrogantiam rigidiores ef-  
fecti, in multationem incidant plebis.

*Ne gloriosus appareas coram rege, & in loco magnorum  
ne steteris.* Melius est enim ut dicatur tibi: ascende huc,  
quam ut humiliaris coram principe. Superius præulem mo-  
nuit, nunc subditum: nam sicut illi dixit, ut hilares vultus  
ostendat subiectis: ita hunc admonet, ne in conspectu ma-  
jorum arrogans appareat, sed potius in mediocri loco su-

perius evocari mereatur: cui simile est illud dominicum:  
Cum invitatus fueris ad nuptias, non discumbas in primo  
loco, & cætera. Possimus autem in rege & principe, Domi-  
num significatum intelligere: in cujus conspectu nos semper  
humiliari necesse est, momente Apostolo Petro qui ait: Humi-  
liamini igitur sub potenti manu Dei, ut vos exaltet in tempo-  
re visitationis.

*Qua viderunt oculi tui, ne proferas in iurgio citò: ne po-  
stea emendare non possis, cum deonestaveris amicum tuum.*  
*Causam tuam tracta cum amico tuo, & secretum extraneo  
ne reveles: ne forte insulset tibi cum audierit, & exprobrare  
non cesset: Gratia & amicitia liberant: quas tibi serua, ne  
exprobabilis fias.* Et in Evangelio Dominus ait: Si pecca-  
verit in te frater tuus, vade & corrippe eum inter te & ipsum  
solum, & cætera.

*Mala aurea in lectis argenteis, qui loquitur verbum in tempo-  
re suo.* Sacra eloquia rectissimè lectis comparantur argenteis:  
lectis videlicet, quia requiem præstant animabus audientium:  
argenteis autem, quia splendida fulgent virtutibus patrum.  
Unde scriptum est: Eloquia Domini, eloquia casta: argenteum  
igne examinatum. Quorum ornatui lectorum, mala super-  
addit aurea, quisquis eadem divina eloquia, & spiritualibus  
plena sensibus & mysteriis exponendo demonstrat. Qui ni-  
mirum sensus aptè mala vocantur, quia de arbore vitæ, id est,  
Dei sapientia sunt orti. Aptè aurea mala: quia notitiam amo-  
remque perpetuæ claritatis mentibus infundunt. Mala ergo  
aurea in lectis argenteis, qui loquitur verbum in tempore suo:  
quia qui verbum Dei opportunè novit juxta audientium ca-  
pacitatem prædicare: modo exempla ac dicta patrum, per  
quorum custodiam ad requiem perveniatur æternam, juxta  
literam replicat: modo suaviores in his sensuum spiritualium  
fructus, quibus pia audientium desideria pascat, remoto li-  
teræ velamine pandit.

*Inauris aurea, & margaritum fulgens: qui arguit sapien-  
tem, & aurem obedientem.* Rectè humilis auditor inauri com-  
paratur aureæ: quia dum libenter increpanti ac docenti  
aurem accommodat, jam sese ad recipiendum claritatem sa-  
pientiæ cælestis præparat: jam supernæ lucis visioni appropriat.  
Rectè magister eruditus, margaritum fulgenti assimilatur, quia  
dum emendationem motum, dum supernorum scientiam de-  
siderantibus ac piè querentibus animis ostendit: quasi aureo  
ornatu majorem insuper gratioreque fulgorem gemmæ ar-  
dentis annectit.

*Sicut frigus nivis in die messis: ita legatus fidelis ei qui  
misit eum, animam illius requiescere facit.* Importunum vi-  
detur omnimodis tempore messis ningere. Nam & infra le-  
gimus: Quomodo nix in æstate, & pluvia in messe, sic inde-  
cens est stulto gloria. Sed tamen in ferventissimis Palestinæ  
regionibus non parum delectabile est merentibus, si subito  
frigus quomodo in nive solet, adveniat: quod incendia solis  
aliquantum refrigeret, sudorem laborantium tergat, arden-  
tes temperet anhelitus. Cui rectè frigori legatus assimilatur  
fidelis: qui mentem ejus qui se misit, prudenter agendo re-  
pascit. Mysticè autem, legatus fidelis, doctor est Catholi-  
cus: qui autem misit eum, Dominus. Porrò dies messis in  
æstu, tempus est prædicationis inter furores persequentium.  
De quo dictum est: Messis quidem multa, operarii autem  
pauci. Frigus nivis in messe, aliquantula est quies prædican-  
tium à persecutione repugnantium. Rectè ergo dicitur: Sicut  
frigus nivis in die messis: ita legatus fidelis ei qui misit eum,  
animam illius requiescere facit: quia sicut optabile est prædi-  
catoribus verbi, cum ab infidelium rabie fortè aliquid refri-  
gerii accipiunt, nec facultas docendi negatur: ita ipsi qui ad  
prædicandum eos misit Domino gratum esse constat: cum  
susceptam ab eo legationem, etiam inter adversa obstisten-  
tium fideliter complent. Denique ut Lucas refert: Reversus  
à prædicationis officio discipulis, exultans Spiritu sancto, Pa-  
tri gratias obtulit dicens: Confiteor tibi Domine Pater cæli &  
terræ, &c.

*Nubes & ventus, & pluvia non sequentes, vir gloria-  
sus & promissa non complens.* Huic simile videtur quod supe-  
rius ait: Ne lactes quemquam labiis tuis. Sed ille versuculus  
specialiter hoc continet, ne promittendo hominem suscipias:  
& non complendo decipias. Iste verò versuculus & hoc conti-  
nere potest, & illud quod dicit Apostolus: Habentes speciem  
pietatis, virtutem autem ejus abnegantes.

*Patientia lenietur princeps: & lingua mollis confringet  
duritiam.* Quamvis Dominum peccando offendisti, potes ta-

men ejus mereri clementiam, si patienter adversa quæ tibi pro-  
peccatis irrogantur pertuleris, humilique satisfactione duri-  
tiam domaveris contumacia prioris.

*Mel invenisti, comede quod sufficit tibi, ne forte satiatas  
evomas illud.* Dulcedinem invenisti cælestis intellectus: quæ  
spiritualium patrum officio, quasi prudentissimum apium ti-  
bi labore ministratur: vide ergo ne in ea plus sapere appetas,  
quam oportet sapere: ne dum summa intelligere ultra vires  
queris: etiam quæ bene intellexeras, amittas. Potest autem  
in hoc versuculo typicè dictum intelligi, quod in sequenti aper-  
tè subjicitur.

*Subtrahere pedem tuum de domo proximi tui, ne quando sa-  
tietas oderit te. Faculum & gladius, & sagitta acuta, homo  
qui loquitur contra proximum suum falsum testimonium.* Et  
si etiam proximi cujuslibet allocutionem vel visitationem mel-  
le dulciorem invenisti: melius tamen est ut rarius veniendo  
facias cum semper tuum diligere adventum: quam ut vel  
una vice tamdiu cum illo maneat, vel toties ad eum venias,  
donec per te fastidium saltem, & ne redeas quærat.

*Dens putridus, & pes lassus, qui sperat super infideli in die  
angustia, & amittit pallium in die frigoris.* Et Jeremias ait:  
Maledictus qui spem suam ponit in homine, & ponit carnem  
brachium suum. Qui rectè denti putrido & pedi lassio com-  
paratur, qui illud unicuique hominis bonum, hoc est, adherere  
Deo, & ponere in Deo spem suam nescit, ille nec vitæ perici-  
perere cibum, nec ad mansionem potest desideratæ salutis per-  
tingere. Et talis amittit pallium in die frigoris, quia & si in  
serenitate vitæ præsentis, habitu religionis videtur indutus,  
ubi tamen districtio iusti iudicii ingruerit, nudus omni-  
modis ab ornatu justitiæ patebit, nec eorum confortio  
dignus de quibus scriptum est: Beatus qui vigilat & custo-  
dit vestimenta sua, ne nudus ambulet, & videant turpitu-  
dinem ejus.

*Acetum in nitro, qui cantat carmina cordi pessimo. Sicut  
rinea vestimento & vermis ligno, ita tristitia viri nocet cordi.*  
Nitrum à Nitria provincia, ubi maxime nasci solet, nomen  
accepit. Nec multum à salis ammoniaci specie distat: nam  
sicut saltem in litore maris feror conficitur solis durando in  
petram aquas marinas, quas major vis ventorum, vel ipsius  
maris fervor in littoris ulteriora projecit: ita in Nitria ubi  
æstat pluvia prolixiores tellurem infundunt, adest ardor si-  
deris tantus, quod ipsas aquas pluviales per latitudinem are-  
natum concoquat in petram, salis quidem vel glaciæ as-  
pectui simillimam, sed nil gelidi rigoris, nil salis saporis  
habentem: quæ tamen juxta naturam salis, in caumate du-  
rare, & in nubilo aère fluere ac liquefieri solet: Hanc in-  
digene sumentes servant, & ubi opus extiterit, pro lomento  
utuntur. Unde Judææ peccanti dicit Propheta: Si laveris te  
nitro, & multiplicaveris tibi herbam borith: maculata es  
iniquitate tua, dicit Dominus Deus. Crepitat autem in aqua  
quomodo calx vivæ: & ipsum quidem disperit, sed aquam  
lavationis habilem reddit: cujus natura cui sit apta figuræ,  
cernens Salomon ait: Acetum in nitro, & qui cantat car-  
mina cordi pessimo. Acetum quippe si mittatur in nitrum,  
protinus ebullit: & perversa mens, quando per increpa-  
tionem corripitur, aut per prædicationis dulcedinem bona  
suadentur, de correptione fit deterior, & inde in murmura-  
tionis iniquitatem succenditur, unde debuit ab iniquitate  
compesci.

*Si esurieris inimicus tuus, ciba illum: si sitierit, da ei  
aquam bibere.* Et de corporalibus alimentis, & de spirituali-  
bus potest intelligi.

*Prunas enim congregabis super caput ejus, & Dominus  
reddet tibi.* Non de incendiis penarum dicit: neque enim  
doceret sapientia, ut bona faciendò inimico, perditionis  
ejus causam ministrares: sed per prunas super caput ejus, ar-  
dorem charitatis in corde ejus significat. Fit enim nonnun-  
quam, ut inimicus crebris victus beneficiis, odiorum rigore  
emollito, calorem in mentem charitatis excipiat: ac de ini-  
mico amicus fieri, & eum quem injustè oderit, redamare  
incipiat.

*Venus Aquilo dissipat pluvias, & facies tristis linguam  
detrahentem.* Si hilari vultu audieris detrahentem, tu illi das  
fomitem detrahendi: si verò tristi vultu hæc audias, ut dixit  
quidam vir Dei: Discit non libenter dicere, quod didicerit non  
libenter audiri.

*Melius est sedere in angulo domatis, quam cum muliere  
litigiosa & in domo communi.* Domus, excelsus & secretus est  
Tom. V.

locus: quod enim *domus* Græcè, Latine dicitur tectum. De-  
nique in Actibus Apostolorum, ubi Petrus in superiora ad-  
orandum ascendit: pro superioribus, in Græco *domus* scriptum  
est. Melius est ergo in altitudine virtutum manere quempiam  
liberum à vinculis uxoris, & à sæculi hujus secretum desi-  
deriis, quam cum carnali usu voluptatis quotidianis nefariæ  
mulieris contumeliis affici.

*Aqua frigida anime sitienti, & nuntius bonus de ter-  
ra longinqua.* Dicit Psalmista: Sicut cervus desiderat ad  
fontes aquarum, ita desiderat anima mea, ad te Deus.  
Aqua ergo frigida quæ sitienti ardorem restringit: &  
nuntius qui de longe veniens, nova quælibet & ino-  
pinata gaudia portat, assimilantur: quia & dulcedo di-  
vina visionis animam diu desiderantem consolatur, atque  
ab æstu præsentium tribulationum liberam reddit. Et angeli  
quotidie de terra longinqua, hoc est, à superna patria des-  
cendentes in mundum, justos vel inter tentationes spe cæ-  
lestium roborant, vel finitis tentationum certaminibus, ad  
palmam perperatæ retributionis inducunt.

*Fons turbatus pede, & vena corrupta, justus cadens  
coram impio.* Fons & vena vitæ, est os & lingua iusti qui  
meditatur sapientiam, & loquitur iudicium. Et si hunc dia-  
bolo superari atque incassum redigi contigerit: meritis sors  
turbatus, adversario conculecitate, & vena dicitur esse cor-  
rupta. Evenit enim sæpe ut qui majori scientia præditi fulge-  
bant, ad ultimum plus volentes sapere, quam fragilitati hu-  
manæ concessum est, in insipientiæ foveam decidunt. Unde  
consequenter adjungitur:

*Sicut qui mel comedit multum, non est ei bonum: sic  
qui scrutator est majestatis, opprimetur à gloria.* Dulcedo  
enim mellis, si plusquam necesse est, sumitur: unde dele-  
ctatur os, inde vita necatur. Dulcis quoque est requisitio ma-  
jestatis: sed qui plus hanc scrutari appetit, quam humanita-  
tis agnitio permittit, hunc ipsa ejus gloria premit: quia ve-  
lut mel sumptum immoderatè, percutantem sensum dum  
non capit rumpit. Non hoc autem solum quilibet sa-  
piens attendere debet, ne altiora se querat, & ne fra-  
gilitate se scrutatus sit: verum etiam ne ea quæ rectè atque uti-  
liter scire potuit, immoderatis sermonibus sibi minus utilia  
reddat. Unde adhuc aptè subnectitur:

*Sicut urbs patens, & absque murorum ambitu, ita vir  
qui non potest in loquendo cohibere spiritum suum.* Si enim  
murum silentii non habet, patet inimici jaculis civitas men-  
tis, & cum se per verba extra semetipsam jacit, apertam se  
adversario ostendit, quam tanto ille sine labore superat, quan-  
to & ipsa quæ vincitur contra semetipsam per multiloquium  
pugnat.

Caput XXVI.

**Q**uomodo nix in æstate, & pluvia in messe, sic indecens  
est stulto gloria. Hic versuculus, ne indoctis honor do-  
cendi committatur, præmonet. Nix namque æstate, & plu-  
via in messe, sunt persecutiones infidelium in tempore præ-  
dicationis Evangelicæ: quæ dum graviores fortè insistant,  
& calorem in multis impediunt dilectionis, & fruges bonæ  
operationis fruant. Quibus rectè gloria quæ stulto con-  
fertur esse similis asseveratur: quia si indocto Cathedra  
docendi tribuitur, æquè similiter per hoc Ecclesia ut infidelium  
persecutione læditur, quod esse verissimum Ariana tempestatis  
calamitas probavit.

*Nam sicut avis ad alta transvolans, & passer quo libet  
vadens, sic maledictum frustra prolatum in quempiam super-  
veniet.* Verba quidem rectè avibus comparantur, quod so-  
nando per aëra transvolent, ab ore videlicet loquentis, ad  
aures usque audientis. Sed distant in eo, quia potest fieri,  
ut avis quo libet volans, eo loco resedeat, ubi nil ei certæ  
necessitatis aut utilitatis suppetat: Verba autem quæ loquimur,  
non quo libet dispersa in ventum defluunt atque evanescent,  
sed in autorem suum cuncta revertuntur, & vel bene prola-  
ta juvant loquentem, vel male edita gravant. Itaque si pro  
omni verbo etiam otioso rationem in die iudicii reddere cogamur:  
quanto magis autem maledicta, non solum ea quæ  
malitiosa mente in insontem jaculantur, verum etiam illa quæ  
negligentiam consuetudine passim in quolibet proferuntur,  
non alium sed ipsum maledicum opprimunt? Neque enim  
maledici regnum Dei possidebunt. Non autem sine causa dicit  
maledictum frustra prolatum. Est enim maledictum juxta  
O o ij